

גליון תתקכ • ערש"ק פרשת תזריע

• שנת העשרים •

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מדוע קדמה מעלת היתוש למעלת האדם?

כיצד כל יهودי נחשב הנימול הראשון?

גדר זדונות נעשו לו כזכויות

מדרגות במסירות נפש

אור
החסידות

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

עבודת ה' מתוך יגיעה

“אשה כי תזריע”

הקב"ה נותן לבג"י כל צרכיהם – כאיש שמפרנס אשתו

“תזריע” - קאי על אשה, “אשה כי תזריע”. וענין זה מודגש בתיבת “תזריע” (שם הפרשה) עצמה - כי תיבת “תזריע” היא לשון נקבה.

...והנה, אשה - קאי על כנסת ישראל, כידוע שהקב"ה וכנסת ישראל הם איש ואשה, כפי שידוע אפילו יהודי פשוט שבפשוטים ש"מתן תורה" הוא יום חתונתו של הקב"ה עם כנסת ישראל, וכמו כן יודע הוא שהקב"ה נותן לבני ישראל את כל צרכיהם, כמו איש שמפרנס את אשתו, ונותן לה את כל צרכי, “שארה כסותה ועונתה” (משפטים כא, י). ועל פי זה, הענין ד“תזריע”, לשון נקבה (“אשה כי תזריע”) - קאי על עבודת בני ישראל.

לא מספיק להכין את הצלחת...

והענין בזה:

כאשר יהודי יודע שכל עבודתו אינה אלא בכחו ובברכתו של הקב"ה - “וברכך ה' אֱלֹקֶיךָ

בכל אשר תעשה” (ראה טו, יח), “ברכת ה' היא תעשיר” (משלי י, כב), יכול הוא לחשוב שאין לו מה להתייגע בענין העבודה, מספיק עבורו להכין את ה“צלחת” שבה תומשך ברכתו של הקב"ה. ועל זה באה ההוראה ד“תזריע” - להורות ליהודי שכל ענין העבודה (“זריעה”) נקרא על שם האשה (כנסת ישראל) דוקא, “תזריע” לשון נקבה, “אשה כי תזריע”, ומכיון שכן, עליו להתייגע ולעשות את כל התלוי בו בכל עניני העבודה, לא רק להכין “צלחת” בלבד, אלא להכין “שולחן-ערוך”, עם מזלג וכפית כו', וכל פרטי הענינים הדרושים ל“שולחן-ערוך”. ובלשון החסידות (ראה לקו"ת פרשת כ, א ואילך. ויקרא ב, ג) - שהעבודה תהי' באופן של אתערותא דִלְתַתָּא דוקא, “אשה כי תזריע”.

...כללות העבודה נעשית אמנם בכחו של הקב"ה, אבל ביחד עם זה אמרו חז"ל (ברכות לג, ב) “הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים”, היינו, שבזה זקוק הקב"ה (כביכול) לעבודתם ופעולתם של בני ישראל.

(תורת כננים – התוועדות תשר"מ ח"ב ע' 1342 ואילך)

פתיחה

בעזרי"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס ‘לקראת שבת’ (גליון תתקכ) היו"ל לפרשת תזריע, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

◇ ◇ ◇

מדור “מקרא אני דורש” שבפתח הקובץ עוסק בדברי רבי שמלאי בזה שנתפרשה תורת האדם אחר תורת הבהמה, החי' והעוף, ויבאר הקשר בין יצירת האדם באחרונה, לזה שנתפרשה תורתו בסוף, ומה ש“יתוש קדמך”, ויבאר סדר לימוד התורה וכתובתה שהוא מן הקל אל הכבד.

מדור “יינה של תורה” עוסק במהותה ופעולתה של ברית המילה, והטעם לזה שמייחסים כל ברית מילה לאברהם אבינו, ויבאר גם מתי נכנסת הנפש הקדושה לתינוק, וכיצד כל יהודי נחשב הנימול הראשון.

מדור “חידושי סוגיות” עוסק בענין “גדולה תשובה שזדונות נעשו לו זכויות” ויבאר ג' דרגות בתשובה - אם עוונות נעשים כשגגות, או נעקרים או אף מתהפכים לזכויות, ויפלפל דהפיכת הזדונות לזכויות הוא מגדר “מכשירי מצוה”.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השקו"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להיפך, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונחבאו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושיגאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבירד הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן עניינים

ב מקרא אני דורש ב “יתוש קדמך” - ביצירתו ובתורתו

מה הקשר בין יצירת האדם באחרונה, לזה שנתפרשה תורתו בסוף? / מדוע קדמה מעלת היתוש למעלת האדם? / ביאור בסדר לימוד התורה וכתובתה שהוא מן הקל אל הכבד, שלכן נתפרשה תורת האדם אחר תורת הבהמה, החי' והעוף

(ע"פ לקו"ת שיחת חז"י עמ' 74 ואילך)

ה פנינים ה חובת האב בברית המילה

(ע"פ לקו"ת שיחת חז"י עמ' 44 ואילך)

הטעם שהחמירה תורה כל כך עם המצורע

(ע"פ לקו"ת שיחת חז"י עמ' 74 ובהערה)

ו יינה של תורה ו כל יהודי הוא “ראשון למולים”

מדוע מייחסים כל ברית מילה לאברהם אבינו? / האם הנפש הקדושה נכנסת בתינוק רק מברית המילה? / במה קשורה הברית עם תכלית הבריה? / וכיצד כל יהודי נחשב הנימול הראשון? מהותה ופעולתה של ברית המילה

(ע"פ לקו"ת שיחת חז"י עמ' 44 ואילך)

ט פנינים ט מי מורשה לטבא איש מישראל?

(ע"פ לקו"ת שיחת חז"י עמ' 88 ואילך)

קדושת המצוה של רשע

י חידושי סוגיות י גדולה תשובה שזדונות נעשו לו זכויות

יסיק ג' דרגות בתשובה - אם עוונות נעשים כשגגות, או נעקרים או אף מתהפכים לזכויות / יפלפל דהפיכת הזדונות לזכויות הוא מגדר “מכשירי מצוה”

(ע"פ לקו"ת שיחת חז"י עמ' 74 ואילך, חז"י עמ' 182 ואילך)

יג תורת חיים יג יגיע בפך כי תאכל

יד דרכי החסידות יד מדרגות כמסירות נפש

טז שיחות קודש טז עבודת ה' מתוך יגיעה - “אשה כי תזריע”

צוות העריכה וההגהה:
הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרם, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר סב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:
טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidut@gmail.com

”יתוש קדמך” – ביצירתו ובתורתו

מה הקשר בין יצירת האדם באחרונה, לזה שנתפרשה תורתו בסוף? / מדוע קדמה מעלת היתוש למעלת האדם? / ביאור בסדר לימוד התורה ובתיבתה שהוא מן הקל אל הכבד, שלכן נתפרשה תורת האדם אחר תורת הבהמה, החי והעוף

לאחר שבסדרה הקודמת, פ' שמיני, פירש הכתוב את בעלי החיים הטמאים והטהורים, מפרש הכתוב בפרשתנו (ובפרשיות הבאות) את דין טומאה וטהרה **באדם**: טומאת יולדת, טומאת מצורע וכו'. ובפירושו רש"י ריש פרשתנו כתב לבאר בטעם סדר זה:

”אמר רבי שמעון: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חי ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חי ועוף.”

ובמפרשי רש"י האריכו בהסברת שייכות הדברים – דלכאורה, בשלמא בענין היצירה יש טעמים מיוחדים לזה שהאדם יהי נוצר באחרונה, אבל מה שייכים הם בענין תורתו?

ובלשון המהר"ל מפראג: **”לגבי בריאה מפורש בגמרא (סנהדרין לח, א) שאם יתגאה אדם אומרים לו 'יתוש קדמך', דבשביל זה נברא אדם אחרון למעשה בראשית – ועוד יש טעמים אחרים שם [א] 'שלא יהי המינים אומרים שותף הי' לו להקב"ה במעשה בראשית" (ב) "כדי שיכנס (האדם) למצוה מיד" (ג) "כדי שיכנס (האדם) לסעודה מיד" [וואם כן קשיא, כיון דאותן טעמים לא שייכים כאן, אם כן בתורתן למה מקדים בהמה חי ועוף לתורת האדם"?**

[ובאמת שהי' אפשר ללמוד בפשטות, שמכיון שביצירה הוצרך להקדים את יצירת הבעלי חיים (מהטעמים הנ"ל) – משום כך הקדים גם את תורתם. אך אם כן, הי' לרש"י לומר **”מפני שיצירתו של אדם כו' לכן תורתו נתפרשה כו'”**; אמנם רש"י דייק: **”כשם שיצירתו כו' כך כו'”**, והיינו, שאין זה שהסדר בתורה מסובב מהסדר ביצירה, אלא שאותו

לקראת שבת

של ר' אהרן הי' קרוב משפחה של אם חותני. הוא הי' נוסע אל הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק הצ"צ, והי' איש פשוט. אבל בענין הצדקה הי' מופלא. כימות החול הי' אוכל לחם שחור עם דג מלוח ורק בשבת הי' אוכל לחם לבן, אך בשביל אורח הי' לו תמיד לחם לבן. הוא הי' אומר: ממני לא צריכים לבקש צדקה רק לתבוע. הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק הצ"צ אמר עליו: אני מקנא נשמה כזו שתהי' לה לבושים כאלה.

על כל פנים, המסירות נפש בממון הוא דבר קל. מסירת נפש בגופו, להטריח את הגוף בשביל הזולת, אין זה עדיין המסירות נפש הנכונה. העיקר במסירות נפש הוא בנפשו, וכדי לעורר בזולת את נקודת היהדות.

הריני תובע מבני תורה ומבני הישיבות לפעול במסירת נפש, לפתח את חיבת התורה ותורה עם יראת שמים. שהרי תורה בלי יראת שמים אינה שווה כלום. הרי זה כמי שלוקח קמח ושומן וימלא בהם מעי (א' קישקע') לא מנוקה, הרי, במחילת כבודכם, לא זו בלבד שפשטידה לא תצא מזה, אלא זה גם יקלקל את הקמח והשומן וגם יסריח, במילא מובן שמוכרח להיות תורה עם יראת שמים.

(תרגום מספר השיחות תש"ה עמ' 105 ואילך – ספר השיחות ה'תש"ה בלה"ק עמ' צט ואילך)

הנודר מודפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נפ"ק כ"ז תשי"ח תתשפ"א
תצ"ח

לקראת שבת

טעם שגרם לסדר היצירה הוא שגורם להסדר בתורה (וכמו שמדגיש המהר"ל בגור ארי' על אתר), וצ"ב].

ב. וי"ל בביאור הענין:

הובא לעיל א' הטעמים לזה שנברא אדם באחרונה, וכן הוא במדרש רבה ריש פרשתנו – שאם האדם אינו נוהג כדבעי, אומרים לו "יתוש קדמך, שלשול קדמך"; ולפום ריהטא הכוונה בזה, שאם ח"ו אדם חוטא הרי שהוא נחשב שפל ופחות אפילו ביחס ליתוש ושלשול שנבראו לפניו בסדר הבריאה.

אמנם בספר התניא (פרק כט) מבאר בעומק הענין, שגם כאשר האדם לא מגיע בפועל לידי חטא, הרי בעצם זה ש"כח המתאווה שבנפשו הבהמית יכוף להתאוות לדברים האסורים, שהם נגד רצונו יתברך" – הוא "גרוע ומשוקץ ומתועב יותר מבעלי חיים הטמאים ושקצים ורמשים", כי כל אלו "אינם יכולים לעבור כלל על רצונו יתברך" (ל' התניא פכ"ד), ובכל מה שהם עושים לעולם לא תמצא אותם "מורדים" ח"ו בהקב"ה, ואפילו אינם יכולים לחשוב על אפשרות כזו.

כלומר: הטעם שבריאית הבעלי חיים קדמה לבריאית האדם, הוא לפי שבאמת האדם מצד עצם בריאתו נחשב כשפל ופחות יותר מכל בעלי חיים, כי יכול להתאוות לדברים אסורים שהם נגד רצונו יתברך, ועצם היכולת להתאוות לדברים האסורים מורה על פחיתותו לגבי בעלי החיים, שהם אינם משנים תפקידם ואינם יכולים לעבור כלל על רצונו יתברך. והוא הטעם ש"יתוש קדמך", שאין זו רק קדימה בזמן אלא קדימה במעלה אמיתית.

ג. והנה, הסדר בלימוד התורה הוא מן הקל אל הכבד, וכמאמר המשנה (אבות ספ"ה) "בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה וכו'"; ולא רק בתוכן הלימוד אלא גם באופן הלימוד – כשתלמיד מתחיל ללמוד אינו מתחיל מיד בלימוד באופן הכי נעלה "לשמה", אלא כדי לקבל "קליות ואגוזים" (פיה"מ להרמב"ם ר"פ חלק ד"ה וכת חמישית), או מיראתו מפני המלמד וכיו"ב (תניא קו"א סד"ה להבין מ"ש בש' היחודים), ורק אחר כך מתעלה והולך וכו'.

ומעתה יתבאר שגם בסדר הפרשיות שבתורה, באה קודם התורה הנוגעת לבעלי חיים, שמכיון ש"אינם יכולים לעבור כלל על רצונו יתברך", הרי קל יותר להתעסק בהם ו"להבדיל בין הטמא ובין הטהור" (כלשון הכתוב בס"פ שמיני); ורק אחר כך באה התורה הנוגעת להאדם, שגופו גרוע יותר מבעלי החיים (מחמת עצם יכולתו להתאוות לדברים אסורים), ועל כן ה"בירור" שלו קשה יותר מה"בירור" דבהמה ח"ו ועוף.

ואתי שפיר דברי רבי שמלאי: "כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה ח"ו ועוף – כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה ח"ו ועוף", שהטעם לסדר היצירה – היות גופו של האדם גם ונוטה לרע יותר מבעלי החיים, הוא הוא הטעם לסדר הפרשיות שבתורה, שכן הוא הדרך שמתחילים בלימוד הענינים הקלים יותר ורק אחר כך לומדים הענינים היותר חמורים.

מדרגות במסירות נפש

בימות החול ה' אוכל לחם שחור עם דג מלוח ורק בשבת ה' אוכל לחם לבן, אבל בשביל אורח ה' לו תמיד לחם לבן. ה' אומר: ממני לא צריכים לבקש צדקה רק לתבוע. אדמו"ר הצ"צ אמר עליו: שהוא מקנא שגשמה בזאת יהיו לה לבישים כאלו

ג' ענינים במסירות נפש

'מסירת נפש' אין הכוונה מסירות נפש בגוף, כי אם מסירת נפש בפועל. העולם אינו מבדיל וקורא למסירת נפש בגוף – מסירת נפש, אך באמת אין הדבר כך.

מסירת נפש יש בשלשה דברים: בממון, בגוף ובנפש. מסירת נפש בממון היא הרי ממון הקל, למרות שיגע והזיע על כך, מכל מקום הרי זה זוזי, וכמאמר גלגל החזור וכו' (ראה שבת קנא, ב.).

למשל במצות צדקה, הרי שנתנה הצדקה אינה צריכה להיות שאחרי שתהיינה לו כל המותרות יתן אז צדקה, אלא צריך להיות משפט בצדקה, שיקח לעצמו רק את המוכרח לו ואת השאר לתת לצדקה. אלה שחושבים שמה שיש להם ריבוי חדרים והרבה עבדים הרי זה בשביל עצמם – טועים הם.

כמו שמבואר בדא"ח (ספר המאמרים אידיש עמ' 204) בענין צדקה ומשפט, וההבדל בין אברהם אבינו ע"ה ויעקב אבינו ע"ה. באברהם כתוב "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", בתחילה צדקה ואחר כך משפט. וביעקב כתוב "משפט וצדקה ביעקב אתה עשית", משפט תחילה ואחר כך צדקה. אברהם אבינו ע"ה ה' נדיב בממונו, בגופו ובנפשו, והגיע לזה בכח עצמו, לכן כתוב "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", בתחילה צדקה ואח"כ משפט, המשפט שצריך להיות בצדקה. ואילו ביעקב אבינו ע"ה ה' זה כבר בירושה מאאע"ה, לכן כתוב משפט וצדקה ביעקב, המשפט קודם, מפני שהי' לו כבר המשפט בצדקה.

למסור את הנפש עבור הזולת

החסיד ר' אהרן (ארטשע) רובינשטיין מעיר ברעזינע ה' סוכן (קאמישאנער), והי' אומר: אני מביא סחורה עבור ברעזינע ומזה יש גם כן לבני ביתי. שפה זו הוא קיבל מזקנו. זקנו

הזדהות חיים

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

יגיע כפיך כי תאכל

דרושה יגיעת השכל המעשי

במענה למכתבו מ... מובן שאין דעתי נוחה כלל מהנראה מבין שיטות מכתבו, שמפני העדר שימת לב הדרושה בענייני פרנסתו, יש איזה פגם בהסחורה שלו, ומלבד הענין דבל תשחית, שגם זהו אזהרתו של הקב"ה כמו שאר המצות, הנה נוסף באלו המפרישים מהריוח שלהם סכומים נכונים לצדקה שהנ"ל נוגע גם בענין הצדקה, ואמת נכון דיוק תורת החסידות, יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ולא יגיעת הראש, שכח ההתבוננות העמוקה צריך להיות בעניינים רוחניים ולא בהנ"ל, אבל פשוט שעשי' בענייני פרנסה שעלי' נאמר וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה, אי אפשר שתעשה בעיניים סגורות ובכף יד בלבד, כי צריך עכ"פ שכל המעשי, ז.א. העשי' באופן שתתאים למטרת העשי'.

ותקוטי שעכ"פ להבא ילך בדרך התורה גם בזה, ז.א. שבענייני פרנסה יעשה בזה באופן שגם על פי הטבע יצליח, ואז נותן השי"ת ברכתו גם למעלה מהטבע, ויהי רצון שיבשר טוב בהנ"ל.

(אגרות קודש חס"י עמ' פח)

יגיע כפיך ולא יגיעת

הראש והמוח

...ובמ"ש אודות מצב הפרנסה שאינו כדבעי, בודאי לכוונתי למותר לבאר שאל יתרשם מזה כלל וכלל, וכידוע דיוק הכתוב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה, שצריכה להיות העשי' בפועל - (למען תהי' אחיזה לפרנסה בדרכי הטבע, ולא יתמהו הבריות בראותם מעשי נסים), אבל לא ח"ו דאגה, וגם אין להשקיע כח המחשבה והתבוננות, וכלשון הכתוב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ולא יגיעת הראש והמוח, ויעוין ג"כ בספר תניא ריש פרק מ"א, ענין מצות תפילין שהוא שלא להשתמש בחכמתו ובינתו שבנפשו בלתי לה' לבדו, והוקשה כל התורה לתפילין, כי עד"ז הוא ענין ומטרת כל התורה כולה.

(אגרות קודש חס"ד עמ' תלה)

ד. והנה לפי הנ"ל עולה, שזה שתורת האדם נתפרשה באחרונה מדגיש את שפלות האדם מצד תולדתו, ומכאן ההוראה על חשיבות העבודה והיגיעה - שכיון שהאדם מצד תולדתו נמשך לעניינים של רע היפך רצון ה', הרי שאין לו לחשוב שהצלחה בעבודת ה' תבוא לו בנקל, אלא עליו להכיר במצבו ולעבוד ולתקן כדי להתגבר על הנטי' הטבעית לרע וכו'.

ולדרכנו יש לבאר הטעם שרש"י מביא מאמר זה בשם אומרו - רבי שמלאי, אף שבדרך כלל אין דרכו להביא דברי חז"ל בשם אומרו - שבזה בא לרמוז כי תוכן מאמר זה יש לו שייכות מיוחדת עם "אישיותו" של רבי שמלאי.

[אלא שי"ל גם בפשטות, שדייק רש"י שכן "אמר רבי שמלאי" - משום שלפי "פשוטו של מקרא", שזו דרכו הכללית של רש"י בפירושו עה"ת, הרי אין הכרח בכלל לבאר את סמיכות הפרשיות וסדרן; ולכן מדגיש רש"י שאכן אין זה כ"כ מוכרח בפשט הכתוב עצמו ואין זאת אלא שכן אמר רבי שמלאי. ודו"ק].

כי הנה בגמרא איתא (פסחים סב, ב) שר' שמלאי בא לפני רבי יוחנן וביקש ממנו שילמדנו ספר יוחסין. רבי יוחנן שאל אותו על המקום שממנו בא ועל מקום מגוריו עתה, וכשהשיב לו ר' שמלאי אמר לו רבי יוחנן שלפי מקומות מוצאו אין הוא יכול ללמדו "ספר יוחסין", משום "שאינן מיוחסין" (רש"י שם).

ובכן, מכיון שר' שמלאי לא הי' "מיוחס" ולא היתה בידו זכות מיוחדת ממשפחתו, לכן דרכו הי' להתייגע על כל דבר, כי לא באו לו מעלותיו בירושה. ולכן גם כאן מדגיש את חשיבותה של העבודה העצמית - שמצד יצירתו נמצא האדם בשפל המדריגה ורק בכח עבודה ויגיעה משי"ת הוא יכול להתעלות כו'.

ובזה יובן הטעם שברכת "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו" נאמרת ע"י אבי הבן דוקא, כי הכנסת הרך הנולד ב"בריתו של אברהם אבינו", שהיא גמול ושלמות הכנסתו לקדושת ישראל, שייכת בעיקר לאבי הבן.

הטעם שהחמירה תורה כל כך עם המצורע

בדד ישב מחוץ למחנה מושבו

בדד ישב – שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו. ואמרו רבותינו, מה נשתנה משאר טמאים לישב בדד, הואיל והוא הכביל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לדעהו, אף הוא יכיר. מחוץ למחנה – חוץ לשלש מחנות (י, מז. רש"י)

בציווי זה שנצטווה המצורע "שלא יהיו טמאים אחרים יושבים עמו", יש לעיין אם קאי רק על טמאים בטומאות אחרות (כגון זבים וטמאי מת), אבל מצורעים אחרים מותרים לשבת עמו, או שמא "בדד ישב" כפשוטו, שעליו להיבדל גם ממצורעים אחרים.

ומדברי רש"י "מה נשתנה משאר טמאים לישב בדד וכו'", משמע שאסור הוא לישב אפילו עם מצורעים אחרים, שהרי אם כוונתו לומר רק שאסור לישב עם זבים וטמאי מת, הרי זה כלול בדבריו להלן שמושב מחוץ לג' מחנות (אבל ראה רא"ם ועוד שלא פירשו כן בשיטת רש"י).

ויש לומר בביאור שיטה זו, על פי דברי הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת, שהצרעת באה כדי לתקן עוון לשון הרע, כי על ידה "יהי מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע".

ומובן שלצורך זה צריך הוא להיות בדד כפשוטו, שהרי אם יהי' עם מצורעים אחרים, הרגילים אף הם בלשון הרע, ובפרט אם יהי' רק עמם לבדם – לא יועיל לו הדבר לתקן את דרכיו, אלא אדרבה. ורק אם ישב "בדד" כפשוטו – "לא יתעסק בשיחת הרשעים" אלא יתקן הנהגתו.

חובת האב בברית המילה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו (יב, ג)

ידועה החקירה, אם מצות המילה מוטלת מעיקרה על האב למול את בנו, או שהמצוה ביסודה מוטלת על הבן, אלא שמכיון שהרך הנולד אינו יכול לקיימה בעצמו, האב מקיים אותה בעבורו (ראה ביאור הר"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג מ"ע לב בסופו. חמדת ישראל קונט' נר מצוה לסהמ"צ מ"ע רטו. כלי חמדה פרשתנו י, י).

והנה כתב הרמב"ם בהלכות מילה ריש פ"ג: "ואבי הבן מברך כו' להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. מצוה על האב למול את בנו יתר על מצוה שמצווין כל ישראל שימולו כל ערל שביניהן. לפיכך אם אין שם אביו אין מברכין אחרים ברכה זו". ומשמע מדבריו כאופן הא' דלעיל, שמצות מילה היא חובה המוטלת מלכתחילה על האב.

ויש לבאר טעם הדבר:

הברית שאנו כורתים עם הקב"ה ע"י המילה היא ברית על עצם קדושת ישראל, שע"י המילה נכנסים הם בברית עם הקב"ה מצד עצם מהותם. וזהו שהברית היא "בריתו של אברהם אבינו", היינו שהיא הברית שנכרתה עם אברהם אבינו עוד קודם מתן תורה, וממנה התחילה קדושת ישראל.

וזהו החילוק בין החיוב המוטל על כל ישראל "שימולו כל ערל שביניהן" ובין החיוב המיוחד המוטל על האב: החיוב על כל ישראל הוא מצד חיוב המצוה שבדבר, שמפני חשיבות מצוה זו הטילה התורה חובה על כל ישראל "שימולו כל ערל שביניהן"; משא"כ המצוה שעל האב היא מעצם גדר הברית, כי שם "ישראל" חל על הבן ע"י לידתו לאביו ולאמו הישראלית, ולכן גם הכנסתו לברית, שהיא גמול ושלמות הכנסתו לקדושת ישראל, שייכת לאבי הבן דוקא (וראה במקור הדברים הע' 63 שהתורה מיעטה את האם מהחיוב).

המצוה ממש אלא בשם מכשירין. ואף להירושלמי דמברכין אק"ב וציונו, זהו רק מצות עשיית סוכה אבל אינו המצוה ד"בסוכות תשבו". וכן הולכת דם למזבח אינה עבודה תמה. והוא משום דסוף סוף אין הדבר חלק ופרט מתוך המצוה עצמה, כי אין כאן כלל עשי' שהיא מאותה מין דהמצוה עצמה אלא רק מעשה אחר המכין אלי'. משא"כ בתשובה הבאה מתוך החטא (כנ"ל מש"כ בתניא) יש בה גופא מן המצוה שאל"י תביא, דבכל מצוה מלבד החובה הפרטית שבה יש אף ענין כללי וצד הווה דכל המצוות, מה שבעשייתם מחליט לקיים דין התורה, וכלשון חז"ל "עושים רצונו של מקום". ואף תשובה הרי עיקר גדרה הוא קבלה על להבא לקיים מצוות (עיי' רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב, אגרת התשובה פ"א), וא"כ יש בתשובה ממין המצוות שיבואו אח"כ, החלטה וגמירות בלב לעשות רצונו של מקום. ועיי"ע בלקו"ש חיי"ז ע' 190 דוגמאות כעין גדר זה בהלכה. נמצא מבואר דהדברים שהביאו לתשובה ולמצוות מקבלים בעצמם שם זכיות.

ועיין במקור הדברים למה עפ"ז אין כאן גדר "דבר שיש לו מתירין" ואיך שעפ"ז יש כאן חידוש נפלא בגדר חלות למפרע שלא מצינו בכה"ת].

להם יש שם מצוה משום הגדר שמצינו ב"הכשר מצוה". ובהקדים דבהכשר מצוה מצינו כמה דרגות, דלדעת ר"א (שבת קל, ב ואילך) יש במכשירי מילה דינים מדיני מילה, שדוחין את השבת כמילה גופא. ולמעלה מזה הא דאיתא בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ג) "העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אשר קידשנו במצותיו וציונו לעשות סוכה כו' (עיי"ש בעוד מצוות). וביאור גדר זה דמכשירי מצוה, דכיון שהתורה צויתה לעשות המצוה ואי אפשר שיקיימנה בלא ההכשרה – על כרחך אף ההכשרה מכלל הציווי (או עכ"פ דמשום כך מקבלת חשיבות שהיא מעין חשיבות המצוה. ולדעת הירושלמי בסוכה וכו' נעשה ג"כ למצוה ממש). ולמעלה מזה מצינו בהולכת דם קרבן למזבח, דאף שההולכה היא רק בשביל מצוה דזריקת דם על המזבח קיי"ל (ובחים יג, א) דההולכה עצמה חשובה בגדר עבודה ממש ומחשבה פוסלת בה. ועיי"ע יומא כד, א בגדרי עבודה שאינה תמה. ועל דרך זה י"ל בנדו"ד, דכיון שאופן היותר מעולה בתשובה אפשר לבוא רק ע"י הזדונות (ועיי"ז אף הזכיות שלאח"ז מעולות יותר), נתעלו הזדונות עצמן בגדר זכיות ו"מצוות", בדוגמת מכשירי מצוה.

ובאמת יש כאן מעלה יתירה, דהנה מכשירי מצוה סו"ס אינם נהפכים להיות

כל יהודי הוא ראשון למולו

מדוע מייחסים כל ברית מילה לאברהם אבינו? / האם הנפש הקדושה נכנסת בתינוק רק מברית המילה? / במה קשורה הברית עם תכלית הברית? / וכיצד כל יהודי נחשב הנימול הראשון?

מחותה ופעולתה של ברית המילה

אודות מקור הציווי "למול את הבן", מביא הרמב"ם (במניין המצוות שבריש ספר משנה תורה, מ"ע טו) את האמור בפרשתנו (יב, ג) "וביום השמיני ימול בשר ערלתו".

הטעם לכך שמביא הרמב"ם פסוק זה ולא את הכתובים שנאמרו לגבי ברית המילה של אברהם, מובן על פי מה שכתב בפירושו למשניות (סוף פ"ז דחולין): "אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שהקב"ה צווה אותנו על ידי משה רבנו שנמול".

ולכן כאשר מביא את המקור לחיוב מצוות מילה בתור אחת מתרי"ג מצוות שנאמרו למשה בסיני, מביא את הכתוב בפרשתנו, שנאמר לאחרית מתן תורה לקו"ש ח"ל עמ' 53 ואילך שקו"ט בזה בארוכה).

והנה, בעת ברית המילה מברך אבי הבן "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להכניסו בבריתו ש' אברהם אבינו". והיינו שברית מילה של כל יהודי ויהודי משתייכת ומתייחסת לבריתו של אברהם אבינו שהי' "ראש למולים" (פתיחתא דאסתר רבה י).

ולכאורה יש לתמוה: הרי נתבאר למעלה שמצוות ברית מילה בימינו אינה המשך וירשה מבריתו של אברהם אבינו, אלא מתחילה ומיוסדת רק בציווי הקב"ה על ידי משה, ואם כן מדוע מכונה הברית בכרכה בשם "בריתו ש' אברהם אבינו"?

מתי נכנסת הנשמה בתינוק?

בכדי להבין אל נכון את שייכות ברית המילה עם "בריתו של אברהם אבינו", יש להקדים ולהעמיק תחילה בפעולתה של ברית המילה על התינוק.

כי הנה, בנוגע לנטילת הידיים שחרית, כתב אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו (מהדו"ת סוף סי' ה), שקודם הברית אין צורך להזהר במגע התינוק קודם נטילת ידיים, כיון שרוח הטומאה מתאווה לשכון רק במי שיש בו נשמה קדושה, ו"תחילת כניסת נפש זו הקדושה", היא רק "במצוות מילה" (ועיי"ש שאף שיקר הוזהרות היא מ"חינוך לתורה ולמצוות", מכל מקום הנזהר מברית המילה ואילך

לקראת שבת

יא

אינה מקודשת, אי תשובתו מראה הא לא נתקיים תנאו ולא נעשה צדיק כי "מקצת שמו עליו", ואי תשובתו מאהבה הא מעלתו גדולה מן הצדיק, דבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד

(דעת ר"א ברכות לד, ב. וכן הכריע הרמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד), וקיי"ל לענין קדושין דאף "הטעה לשבח" אינה מקודשת (קדושין מח, ב ואילך). והתירוצ' בזה הוא ד"שמא הרהר תשובה" היינו דחיישינן שעשה תשובה הפועלת רק ש"נעקר עונו מתחילה" אבל אינה מהפכת זדונותיו לזכיות, והא דאמרו "במקום שבע"ת עומדין אין צ"ג יכולין לעמוד" היינו בדרגא גבוהה מזו – שנהפכו העוונות לזכיות. דהנה, מעלת בע"ת על צ"ג אינה רק מחמת היתרון בכמות שנתוספו אצלו יותר זכיות, אלא גם ובעיקר מחמת היתרון באיכות, דיש בידו סוג של זכיות שאינם יכולים להיות קיימים לעולם אצל צדיק, כי הם זכיות הנעשים מזדונות, והצדיק לא חטא מעולם ולהכי "אין צ"ג יכולין לעמוד", דכל זכיות שירבו אצל הצדיק אינם מגיעים למין זכיות אלו. [ועיי' בהמפרש לרמב"ם רפ"ב מהל' יסוה"ת ובשל"ה מאמר עשרה מאמרות – דיש חילוק מדרגות בתשובה מאהבה גופא].

והנה, בתניא שם מבואר ענין זה שנעשו הזדונות גופייהו לזכיות, שהוא לפי שלבסוף נמצא שהריחוק הגדול מן הקדושה הביאו לידי צמאון ואהבה רבה לחזור ממעשיו ולדבוק בה'. ועדיין צלה"ב מדוע נקרא הדבר שנתוספו "זכיות" – דהיינו מצוות – בידו (מלבד עצם מצות התשובה), דאיזה גדר ושם של "מצוות" נתרכו כאן. והנראה בזה דהוא משום המצוות שיבואו אח"כ על ידי התשובה, שגם בדבר שגרם

היטב בל' רש"י הנ"ל). ואכן בספר תניא קדישא פרק ז השווה הדבר ללעת"ל שאז טומאת הדברים אסורים מתבטלת מהם לגמרי עד שמשתנים ואינם דברים אסורים עוד, עיי"ש.

והא דהעוונות עצמם מתבטלים נוגע אף לדינא, דהנה מבואר בסוגיין דבתשובה מאהבה נעשו הזדונות לזכיות, ובתשובה מראה נעשו רק כשגגות, דלענין תשובה מאהבה "נעקר עונו מתחילתו" (פרש"י ד"ה כאן מאהבה), אבל בתשובה מראה שעלי' הובא הכתוב "ארפא משובתם", הוי רק "כבעל מום שנתרפא שמקצת שמו עליו". וכתב הגאון מרוג'צוב (צפע"נ לרמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ב), דהמקדש אשה ע"מ שאין בה עבירות – אם עשתה אח"כ רק תשובה מראה (על עבירות שהיו בידה) אינה מקודשת כיון שהעבירות שהיו בידה לא נעקרו. אבל באם עשתה תשובה מאהבה מקודשת, דעבירות שהיו בידה נעקרו מתחילה, וא"כ אף בשעת הקידושין לא היו בידה. וכהא דחילקו בש"ס (כתובות עד, רע"ב) בנוגע לנדרים ומומים: "הלכה אצל החכם והתירה (הנדרים) מקודשת, אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת", ד"חכם עוקר את הנדר מעיקרו ורופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא".

אב"י באמת נראה לומר דאף בתשובה מאהבה יש ב' מדרגות, כי יש מדרגה דרק נעקר העוון לגמרי אבל עדיין לא אמרינן דנתהפכו הזדונות לזכיות ממש. דהנה איתא בקידושין (מט, ב) גבי המקדש את האשה על מנת שאני צדיק דמקודשת אפי' רשע גמור הוא "שמא הרהר תשובה בדעתו". והקשו בזה, דלכאור' ממה נפשך

המדרש
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר מנחם
שמואל דוד הלוי ז"ל
רייזשיק
נפטר כ"ב סיון ה'תשפ"ב

גדולה תשובה שזדונות נעשו לו בזכיות

סיק ג' דרנות בתשובה – אם עוונות נעשים כשגגות, או נעקרים או אף מתהפכים לזכיות / יפלפל
דהפיכת הזדונות לזכיות הוא מגדר "מכשירי מצוה"

מושלל מכל וכל ואעפ"כ בא על ידו עילוי.

והנה איתא ביומא פו: "אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כזכיות שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחי' (על כל מה שעשה ואף על העבירות. רש"י)", היינו שהזדונות שהביאוהו לידי מעלת התשובה ייחשבו עתה לזכיות. והמהרש"א בחדא"ג ליומא שם הקשה דנמצא חוטא נשכר. ותי' דכמבואר בסוגיין זהו דוקא בעושה תשובה מאהבה, שאז "ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצורך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים שמוסיף הם נעשים לו כזכיות כו", עיי"ש. ולכאורה עדיין צריך לומר דלשון הש"ס "זדונות נעשו לו כזכיות" משמע יותר שאין הכוונה רק שזכיות אחרות מתווספות מהמת הזדונות, אלא שאף הזדונות עצמן מתבטלים ונעשים חשובים לזכיות (ודו"ק

בענין נגעים מצינו ב' הפכים בדבר אחד, דמחד גיסא טומאה זו היא דבר רע ומושלל מצד התורה, דה"ז טומאה חמורה ביותר, וחזינן דמצורע יוצא חוץ לג' מחנות, ומחוייב לפרוש אפי' משאר טמאים, "שלא יהו טמאים אחרים יושבים עמו", כמבואר כ"ז בפסחים סז, א (ועיי' בספר יצירה פ"ב מ"ד דנגעים הוא דבר הכי רע); ומאידך גיסא, כבר הביא הרמב"ם בס' היד סוף הל' טומאת צרעת שמטרת הנגעים להביא עילוי, וכמ"ש שם שנגעים אינם "ממנהגו של עולם" אלא "אות ופלא הי' בישראל" כדי להזהירן מלשון הרע, היינו שמן השמים נוצרו ובאו הנגעים ועל ידם באה מעלת התשובה על לה"ר. ומצינו כעין זה בעוונות, דמחד אי אפשר כלל לומר עליהם שום דבר רצוי ח"ו, ומ"מ על ידם דוקא יתכן להגיע למעלת יתירה דתשובה. ויש לבאר קצת גדר מעלה זו שנעשית דווקא ע"י העוונות, איך אפשר שדבר

לקראת שבת

ז

"קדוש יאמר לו".

אבל הדברים מתמיהים לכאורה:

אמרו רבותינו (נדה ל, ב) שבעוד "הולד במעי אמו", כבר "מלמדין אותו כל התורה כולה". ונמצא שבעודו בעת העיבור כבר נמצאת בו נשמתו הקדושה, והיא לומדת את כל התורה כולה! יתר על כן: כאשר הנשמה האלוקית מלוכשת בגופו לאחר הלידה, הרי גם יצרו הרע נמצא שם והוא מבלבל את הנשמה מעבודתה הרוחנית, ולעומת זאת, בזמן העיבור אין השפעה ליצר הרע, כמבואר בגמרא (סנהדרין צא, ב) שיצר הרע אינו שולט באדם "משעת יצירה" אלא רק "משעת יציאה". וכיצד ניתן לומר שכניסת הנפש האלוקית היא רק בברית המילה?

ומוכרחים, אפוא, לומר שכניסת נפש הקדושה שבברית המילה יש לה משמעות מיוחדת. אין הכוונה על עצם הימצאותה של הנפש האלוקית, אלא על כניסה באופן נעלה ומרומם יותר, וכפי שיתבאר לקמן.

חיבור ואיחוד הנשמה עם הגוף

יש לומר הביאור בזה:

משמעות "כניסת" נפש האלוקית, אינה רק עצם הימצאותה בגוף התינוק, אלא מדובר על התאחדות והתעצמות עם הגוף, עד שנהפכים למציאות אחת, כאשר ניתן לראות בחוש את פעולתה של הנפש על הגוף.

בהיות התינוק במעי אמו, הנה לא זו בלבד שאין ניכרת בו פעולה של הנשמה האלוקית, אלא אין אפילו רושם מפעולה של הנפש המח' את הגוף (כמבואר בתניא פ"א ב-ש שיש ביהודי נשמה אלקית, וגם "נפש בהמית" המח' את הגוף כשאר בהמות), שהרי בעובר אין חיות עצמית, אלא הוא אוכל ושותה וניזון ממה שאמו אוכלת ושותה (נדה שם). ונמצא שאין בו התאחדות לא של הנפש האלוקית וגם לא של זו המח' את גופו.

לאחר הלידה, כבר ניכרת פעולתה של הנפש החיונית. התינוק חי לעצמו, ואוכל ושותה ופועל בכחו לבד, אך פעולתה של הנפש האלוקית אינה ניכרת כלל. בוודאי יש בו נשמה קדושה, וכאמור שכבר נמצאת בו במעי אמו, אבל אי אפשר לומר שהיא התעצמה עמו ונתאחדה בו, שהרי אין רואים שום השפעה ממנה.

התאחדות הנשמה בגוף התינוק ניכרת רק מעת ברית המילה. או אז, נעשית "בריתי בבשרכם לברית עולם" (לך יו, יא), משעה זו ואילך הברית עם הקב"ה טבועה וחתומה בבשר גופו הגשמי של התינוק, והברית היא "ברית עולם", ברית הניכרת אפילו לאומות העולם.

זהו הפירוש בדברי אדמו"ר הזקן בשולחנו ש"כניסת הנפש הקדושה" היא ממצוות מילה ואילך. רק אז ניתן לומר שיש התאחדות והתעצמות של הנפש האלוקית עם גוף התינוק, ורק מני אז מתאווה רוח הטומאה לשכון בגופו בשעת השינה, כיוון שהוא "כלי קודש" שמתאחדת וחודרת בו בפנימיותו הנשמה הקדושה.

מעלת מילה על כל המצוות

בכך שברית מילה חודרת בבשר הגוף הגשמי דווקא, יש מעלה גדולה מאוד:

אמרו חז"ל (תנחומא נשא טז. נתבאר בתניא פל"ו), שהעולם נברא משום ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים". הקב"ה ברא עולם גשמי ונחות, והכוונה היא בכדי שבני ישראל יזכרו ויקדשו אותו על ידי לימוד התורה וקיום המצוות וניצול ענייני העולם לשם שמים ולעבודתו ית', עד אשר יהי' העולם כולו ראוי להיות דירה ומשכן לו ית'.

וכאשר הנשמה הקדושה חודרת ומתגלה בגוף הגשמי, והברית עם הקב"ה נכרתת בבשר הגשמי, ב"סיומא דגופא" (לשון פתיחת אליהו), הרי בזה מתגשם רצונו של הקב"ה שתוחדר שכינתו ית' ותתגלה בעניינים גשמיים ונחותים.

מהותן של כל המצוות הוא לחבר את האדם עם הקב"ה, זוהי גם משמעות תיבת "מצווה" מלשון "צוותא" וחביבור (לקוטי תורה בחוקותי מה, ג. ובכ"מ), אך התאחדות זו אינה ניכרת בגוף מקיים המצווה.

למשל, היד המחלקת צדקה בוודאי התאחדה עם הקב"ה, ובוודאי פעלה המצווה שינוי גם בבשר הגשמי של היד, אך אין זה שינוי הנראה וניכר בגלוי. לעומת זאת, בברית מילה השינוי ניכר בבשר הגשמי, וזהו כל עניינה של המצווה, שתהי' ברית ניכרת בבשר הגוף הגשמי, באופן שניכר אפילו כלפי אומות העולם.

כל נימול הוא הראשון!

ומעתה יובן מדוע כל ברית מילה, גם לאחר מתן תורה, מכונה "בריתו של אברהם אבינו":

המיוחד בברית המילה של אברהם אבינו, הוא מה שהוא הי' "ראשון למולים", והוא הגבר אשר מסר נפשו בראשונה לכרות ברית בבשרו עם הקב"ה.

והנה, בדרך כלל יש מעלה מיוחדת בראשון, שהוא נותן כוח ו"פותח את הצינור" לבאים אחריו ובפרט לבניו, שיוכלו גם הם לעמוד באותו ניסיון, או להצליח באותה עבודה (ראה פרי הארץ להרמ"מ מהורודוק פ' וירא).

אמנם, בברית מילה אין הדברים כן:

הסיוע והעזר מהראשון, שייכים רק בעניינים התלויים בהבנת ורגש האדם, שבהם, כאשר יהודי עומד בפני ניסיון, הרי כשיודע ומרגיש שאביו הראשון כבר עמד בניסיון זה, והתנהג באופן פלוני, הדבר מסייעו להתגבר בכוחות שלו על הקשיים והמניעות בעניינים אלו.

אך כשהנידון הוא בברית מילה, שהוא ענין שאינו קשור בידיעת ופעולת האדם, כי אם בפעולה הנעשית בגופו בלי הכשרה והכנה מצידו, כמו שנתבאר שעיקר הברית היא רק כריתתה בבשר הגשמי ולא עבודה רוחנית בכוחות הנפש, הרי לא יתן ולא יועיל לו מאומה מה שהדבר כבר נעשה לפניו.

ונמצא שבשעה שאדם מישראל עומד להימול, אין לו בזה עזר וסיוע מהראשון, ובפרט בנוגע לחינוך שאין לו כלל שליטה והשפעה של כחותיו הרוחניים.

ונמצא אפוא, שבכל ברית מילה שבישראל, הרי הוא חשוב ראשון בברית זו. וזהו הטעם לכך שבכל ברית מילה אומרים "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו", כי הכוונה בזה היא שהברית היא באותה מעלה של "ראשון" שהייתה אצל אברהם אבינו, והרי בריתו היא ממש כבריתו של אברהם אבינו.

פנינים

זדווש ואגדה

קדושת המצוה של רשע

וביום הראות בו

יש יום שאתה רואה בו, ויש יום שאי אתה רואה בו (יג, יד. מועד קטן ז, ב)

מצינו ש"חתן כו' נותנין לו שבעת ימי המשתה כו', וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל" (נגעים פ"ג מ"ב), ובינתיים נשאר המצורע בטהרתו. וטעם הדבר הוא מפני שעוסק במצוה, וגדול כחה של המצוה להפקיע דין ראיית הנגע מימים אלו (ראה מו"ק ז, ב. וראה במקור הדברים שקו"ט בארוכה בזה).

ומדין זה רואים אנו גודל מעלת המצוות שמקיים איש ישראל, אפילו רשע:

הי' מקום לחשוב, שמי שנראה בו נגע, היינו שעמד ברשעו כ"כ עד שלא התחרט גם לאחר ששנתנו קירות ביתו וגם נשתנו בגדיו, ויש צורך שישתנה עור גופו (ראה רמב"ם סוף הל' טומאת צרעת) - אין בכוחו לפעול קדושה במצוות שמקיים.

ומדין זה, שבשעת הרגל ובשבעת ימי המשתה דוחים את ראיית הנגעים מחמת המצוה שעוסק בה המנוגע - למדים אנו שלא כן הוא, אלא כל אדם מישראל, באיזה מצב שיהי', מכיון שמצווה הוא לקיים מצוות ה' - חלה קדושה על המצוות שמקיים, והן מקשרות ומחברות אותו עם הקב"ה (מצוה - לשון צוותא וחביבור (לקוטי תורה בחוקותי מה, ג. ועוד)), עד כדי כך שיש בכחן להפקיע דין ראיית נגעים בימים אלו!

מי מורשה לטמא איש מישראל?

אדם כי יהי בעור בשרו שאת גו', והובא אל אהרן הכהן (יג, ב)

כתב הרמב"ם (הל' טומאת צרעת פ"ט ה"ב): "אע"פ שהכל כשרין לראות נגעים, הטומאה והטהרה תלוי' בכהן. כיצד, כהן שאינו יודע לראות, החכם רואהו, ואומר לו, אמור טמא, והכהן אומר טמא כו'. ואפילו הי' הכהן קטן או שוטה, החכם אומר לו, והוא מחליט וכו'".

ולכאורה דבר זה תמוה ביותר: מדוע קבעה תורה שטומאת המצורע תלוי' בקביעת הכהן דוקא, ואפילו אם הכהן "קטן או שוטה", אין המצורע נטמא, עד שיאמר הכהן טמא?

ויש לבאר על דרך הדרש:

טומאת צרעת היא מהטומאות החמורות ביותר, עד ש"בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (פרשתנו יג, מז), מחוץ לג' מחנות.

וזהו שאמרה תורה, שכדי להוציא איש מישראל ממחנה הקדושה ח"ו, אין סומכים אפילו על חכם הבקי בכל התורה כולה, ויודע את כל הדינים, כי עדיין ישנו חשש שפסק דינו אינו נובע רק מהבנתו בדיני התורה, כי אם גם ממדות רעות ח"ו.

ורק על כהן, שנצטווה "לברך את עמו ישראל באהבה" (סוטה לט, א), והוא איש חסד, כמו שכתוב "לאיש חסידך" (ברכה לג, ח) - עליו סומכים שפסק הדין הוא רק על יסוד דיני התורה בלבד, כי אלמלא חייבתו תורה, בוודאי לא הי' מוציא פסק כזה על איש ישראל.